

A background image showing a business meeting with several people in suits. The image is overlaid with semi-transparent blue shapes, including a large circle on the left and a smaller circle at the bottom left. The text is centered in a dark blue rectangular box.

**ISAILOVIĆ&PARTNERS**

**OSNIVANJE ZADUŽBINA I FONDACIJA  
I OSNOVNA PRAVILA O NJHOVOM RADU**

## ***Osnivanje zadužbina i fondacija***

Zadužbine i fondacije, u smislu Zakona o zadužbinama i fondacijama, jesu neprofitne, nevladine organizacije koje mogu osnivati jedno ili više poslovno sposobnih, domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih lica.

**Zadužbina** jeste pravno lice bez članova kojem je osnivač namenio određenu imovinu (osnovna imovina) radi dobročinog ostvarivanja opštekorisnog cilja ili privatnog interesa, odnosno cilja koji nije zabranjen Ustavom ili zakonom.

**Fondacija**, u smislu ovog zakona, jeste pravno lice bez članova i osnovne imovine koje je osnovano radi dobročinog ostvarivanja opštekorisnog cilja koji nije zabranjen Ustavom ili zakonom.

Ostvarivanjem opštekorisnog cilja, u smislu ovog zakona, smatraju se aktivnosti usmerene na promovisanje i zaštitu ljudskih, građanskih i manjinskih prava, promovisanje demokratskih vrednosti, evropskih integracija i međunarodnog razumevanja, održivi razvoj, regionalni razvoj, ravnopravnost polova, unapređenje socijalne i zdravstvene zaštite, promovisanje i unapređenje kulture i javnog informisanja, promovisanje i popularizaciju nauke, obrazovanja, umetnosti i amaterskog sporta, unapređivanje položaja osoba sa invaliditetom, brigu o deci i mladima, pomoć starima, zaštitu životne sredine, borbu protiv korupcije, zaštitu potrošača, zaštitu životinja, humanitarne i druge aktivnosti kojima zadužbine i fondacije ostvaruju opštekorisne ciljeve odnosno interese.

Zadužbinu i fondaciju mogu osnovati jedno ili više poslovno sposobnih domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih lica pod jednakim uslovima.

## ***Razlike između zadužbine i fondacije***

Između zadužbine i fondacije postoje određene razlike:

- za osnivanje zadužbine potrebna je osnovna imovina, čiji je minimalni iznos propisan Zakonom dok za osnivanje fondacije nije potrebna nikakva osnovna imovina;
- zadužbina se može osnovati kako za ostvarivanje opštekorisnog, tako i za ostvarivanje privatnog cilja, a fondacija se može osnovati samo radi ostvarivanja opštekorisnog cilja;
- zadužbina se može osnovati aktom o osnivanju, ugovorom, ali i zaveštanjem, dok se fondacija može osnovati samo aktom o osnivanju ili ugovorom.

Da li će osnivač odlučiti da osnuje zadužbinu ili fondaciju stvar je njegove slobodne volje, odnosno procene okolnosti slučaja. Na primer, ako osnivač želi da zavešta ili pokloni svoju imovinu, kako bi se ista koristila za određene javne namene, zadužbina može biti podesniji statusno-pravni oblik raspolaganja tom imovinom od fondacije, zbog posebnog pravnog režima zaštite osnovne imovine propisane Zakonom i eventualno statutom.

Međutim, fondacija može biti podesniji oblik organizovanja od udruženja. Naime, za osnivanje udruženja potrebna su najmanje tri lica, dok je za osnivanje fondacije potrebno samo jedno lice. Pored toga, najviši organ udruženja je skupština, koju čine svi članovi, tako da su upravljačka prava jednog člana ograničena (jednakim) pravima drugih članova.

### ***Postupak osnivanja Zadužbina i fondacija***

Zadužbina i fondacija se osniva osnivačkim aktom koji predstavlja osnovni, konstitutivni akt zadužbine i fondacije, i mora biti u pisanoj formi. Saglasno tome, kada je jedno (fizičko ili pravno) lice osnivač zadužbine ili fondacije, onda se osnivački akt donosi u formi akta o osnivanju. Kada je više (fizičkih ili pravnih) lica osnivač zadužbine ili fondacije, onda se osnivački akt donosi u formi ugovora o osnivanju. Osnivački akt mora da sadrži:

- lično ime odnosno naziv, adresu odnosno sedište osnivača;
- naziv i sedište zadužbine ili fondacije;
- ciljeve osnivanja, lično ime i adresu lica ovlašćenog za zastupanje zadužbine ili fondacije;
- potpis osnivača i njegov jedinstveni matični broj, odnosno broj pasoša i zemlju izdavanja pasoša za osnivače koji su strani državljani, matični broj, pečat i potpis zastupnika pravnog lica ako su osnivači pravna lica;
- datum donošenja osnivačkog akta.
- Pored toga, osnivački akt zadužbine sadrži i podatke o osnovnoj imovini zadužbine, uključujući i podatke o procenjenoj vrednosti osnovne imovine od straneovlašćenog sudskog veštaka, ako se osnovna imovina sastoji od stvari ili prava.

### ***Minimalni iznos osnovne imovine propisan Zakonom za osnivanje zadužbine***

Za osnivanje zadužbine neophodna je osnovna imovina od najmanje 30.000 evra u dinarskoj protivvrednosti po srednjem kursu Narodne banke Srbije na dan osnivanja. Međutim, izuzetno od ove zakonske odredbe, u Registar zadužbina i fondacija može se upisati i zadužbina čija je vrednost osnovne imovine manja od 30.000 evra, ukoliko su ministarstvo nadležno za poslove kulture, odnosno organ Autonomne Pokrajine nadležan za poslove kulture na zahtev zadužbine, dali pozitivno mišljenje da je osnovna

imovina zadužbine dovoljna za ostvarivanje ciljeva zbog kojih se osniva, iako njena vrednost ne ispunjava zakonom propisan minimum.

### ***Statut zadužbine i fondacije***

Statut je osnovni opšti akt zadužbine i fondacije, koji se donosi nakon što je donet osnivački akt. Statut mora biti u saglasnosti sa odredbama osnivačkog akta, a drugi opšti akti zadužbine i fondacije moraju biti u saglasnosti sa statutom. Odredbe drugih opštih akata koje nisu u saglasnosti sa statutom smatraju se ništavim i ne proizvode nikakvo pravno dejstvo.

### ***Delovanje zadužbine i fondacije pre upisa u Registar***

Pre upisa u Registar, zadužbina i fondacija ne može da obavlja ni osnovnu statutarnu delatnost, ni privrednu delatnost kao sporednu delatnost. Pre upisa u Registar osnivači, ili druga lica ovlašćena od strane osnivača, mogu samo preduzimati radnje koje su neophodne za njeno osnivanje i upis u Registar, i to u svoje ime, a za račun zadužbine i fondacije. Za obaveze koje su za račun zadužbine i fondacije preuzeli u postupku osnivanja, osnivači i druga ovlašćena lica odgovaraju solidarno i neograničeno. Nakon upisa u Registar, za ove obaveze odgovara i zadužbina i fondacija, osim ako ugovorom sa trećim licem nije drugačije određeno. Zakon predviđa prekršajne kazne u iznosu od 150.000 do 400.000 dinara za zadužbinu i fondaciju koja počne da deluju pre nego što je upisana u Registar, kao i kaznu od 10.000 do 20.000 za odgovorno lice u zadužbini i fondaciji.

### ***Naziv zadužbine i fondacije***

Za upotrebu imena nekog fizičkog lica u nazivu potrebna je njegova saglasnost. Ako je to lice umrlo, saglasnost za upotrebu imena daju naslednici prvog naslednog reda. Ako nema naslednika prvog naslednog reda, ministarstvo nadležno za poslove kulture ceni, s obzirom na ciljeve i značaj zadužbine i fondacije, da li može u svom nazivu da koristi ime te istorijske ličnosti.

### ***Organi zadužbine i fondacije***

Zadužbina i fondacija mora da ima upravni odbor i upravitelja. Statutom se mogu predvideti i drugi organi zadužbine i fondacije. Zaduzbina i fondacija mogu koristiti i druge nazive za svoje organe.

### ***Imovina zadužbine i fondacije***

Imovinu zadužbine i fondacije čini osnovna i druga imovina. Zaduzbina i fondacija mogu sticati imovinu od dobrovoljnih priloga, poklona, donacija, finansijskih subvencija, zaostavština, kamata na uloge, zakupnine, autorskih prava, dividendi i drugih prihoda ostvarenih na zakonom dozvoljen način. Kao što je prethodno navedeno, za razliku od zadužbine, fondacija ne mora da ima osnovnu imovinu.

### ***Neposredno obavljanje privredne delatnosti***

Zadužbina osnovana radi ostvarivanja opštekorisnog cilja i fondacija mogu sticati prihode i neposrednim obavljanjem privredne delatnosti pod sledećim uslovima:

- 1) da je delatnost u vezi sa ciljevima zadužbine i fondacije (tzv. srodna privredna delatnost);
- 2) da je delatnost predviđena statutom;
- 3) da se radi o sporednoj delatnosti zadužbine i fondacije;
- 4) da je delatnost upisana u Registar.

Kada je reč o četvrtom od navedenih uslova, treba napomenuti da zadužbina i fondacija mogu statutom predvideti obavljanje jedne ili više srodnih privrednih delatnosti. U takvim slučajevima, u Registar se upisuje samo jedna (opredeljujuća) privredna delatnost. Međutim, to ne znači da zadužbina i fondacija ne mogu da obavljaju i druge privredne delatnosti predviđene statutom, odnosno da su u takvim slučajevima učinile privredni prestup – bitno je da se radi o delatnosti koja je utvrđena statutom.

### ***Raspodela preostale imovine zadužbine i fondacije u slučaju njenog prestanka***

Imovina zadužbine i fondacije može se dodeliti samo drugoj zadužbini, fondaciji ili udruženju, osnovanim radi ostvarivanja istih ili sličnih opštekorisnih ciljeva, saglasno odredbama statuta. Odluku o raspodeli preostale imovine zadužbine i fondacije donosi organ upravljanja, ako drugačije nije određeno osnivačkim aktom ili statutom. Ako organ upravljanja ili drugi organ ili lice određeno statutom ne donese odluku o raspodeli preostale imovine, odluku o raspodeli preostale imovine donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave na čijoj se teritoriji nalazi sedište zadužbine i fondacije.

### ***Upravljanje zadužbinom nakon smrti osnivača***

Prema Zakonu o nasleđivanju zaveštalac može narediti da se kakva stvar ili pravo, deo imovine ili cela imovine upotrebe u dozvoljene svrhe. Zaveštalac može narediti osnivanje zadužbine i odrediti sredstva za postizanje njenog cilja.

Posle smrti osnivača, ako testamentom nije drugačije određeno, zadužbinu preuzima društvena zajednica, odnosno nadležno je Ministarstvo nadležno za kulturu.

Zakon o zadužbinama i fondacijama navodi da prava koje je ostavilac imao u času smrti, a koja je zaveštanjem rasporedio u korist zadužbine osnovane radi ostvarivanja opštekorisnog cilja ili fondacije, ne čine zaostavštinu i ne ulaze u vrednost zaostavštine na osnovu koje se izračunava nužni deo, osim ako je ostavilac odredio drugačije.

Dakle, zaveštanjem osnivač može bliže odrediti dalju upotrebu sredstava koja je zaveštao zadužbini. Nakon smrti osnivača, zadužbinom upravljaju njeni organi, upravni odbor, ili upravitelj.

Kada je u pitanju statut zadužbine ili fondacije, nakon smrti osnivača, izmene i dopune, ili eventualno novi statut, donosi upravni odbor.